

DINOZAURY

DINOSAURER

Wiele milionów lat temu, zanim na Ziemi pojawili się ludzie, żyły na naszej planecie inne zwierzęta niż obecnie. Między innymi były to dinozaury. Zwierzęta te były gadami (krypdyr) i składały jaja. Dinozaury różniły się wielkością. Pewne gatunki mierzyły ponad 30 metrów, a inne były wielkości jaszczurki. Gady te opanowały wszystkie środowiska życia: niektóre żyły w morzach, inne umiały latać, a jeszcze inne chodziły po lądzie.

65 milionów lat temu dinozaury wyginęły. Naukowcy (forskere) twierdzą, że powodem wyginięcia był wielki meteoryt, który spadł na Ziemię i spowodował ogromne zniszczenia oraz zmianę klimatu.

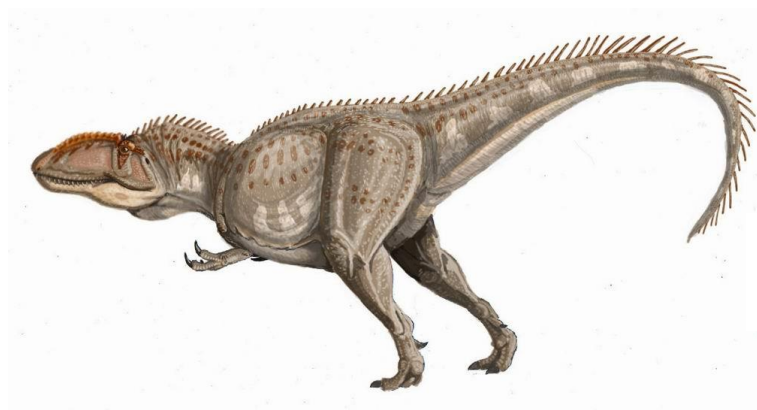
Szczątki dinozaurów znaleziono na wszystkich kontynentach. Szczególnie dobrze zachowane są szczątki dinozaurów w kamieniach i skałach. Takie szczątki nazywamy skamieniałościami (fossiller). Badając odciski (avtrykk) oraz inne pozostałości naukowcy mogą stwierdzić, jak wyglądały i żyły te zwierzęta. Należy jednak pamiętać, że dinozaury zamieszkiwały Ziemię wiele milionów lat temu i wiele faktów pozostanie dla nas tajemnicą.

Tyrannosaurus rex

Tyrannosaurus rex był największym znanym nam drapieżnikiem (rovdyr). Miał 13 metrów długości i ważył około 6 ton. W paszczy miał 60 zębów, które mogły osiągnąć 30 cm. Naukowcy podejrzewają, że mógł on połknąć (svelge) nawet 230 kg mięsa (kjøtt) za jednym kłapinięciem!

*Nazwa dinozaur pochodzi z języka greckiego i znaczy "straszliwy jaszczur"
fot. Cheung Chungtat*

Tyrannosaurus rex to gatunek z rodziny tyranozaurów

Brachiozaur

Brachiozaur był jednym z największych zwierząt żyjących na Ziemi. Mierzył do 22 metrów i ważył 80000 kg – tyle co 20 słoni. Wyprostowany osiągał wysokość 13 metrów. Dinozaur ten był roślinożercą (planteeter).

Dzięki długiej szyi brachiozaur sięgał do roślin niedostępnych dla mniejszych zwierząt.

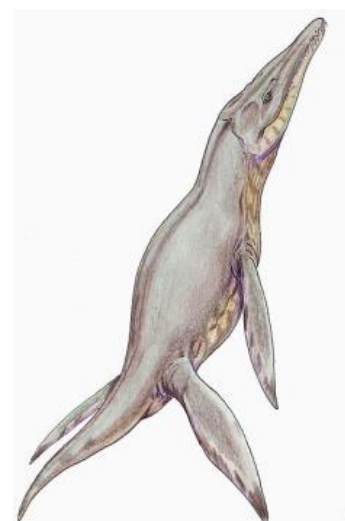
Pterozaurowy

Pterozaurowy miały lekkie kości, jak ptaki, i umiały latać. Najmniejsze z nich były wielkości wróbla, a największe miały rozpiętość skrzydeł powyżej 12 metrów. Dinozaurowy te polowały (jaktet) głównie na ryby.

Skrzydła pterozaura zbudowane były z błony między przednimi łapami i ciałem.

Ichthiozaurowy i plezjozaurowy

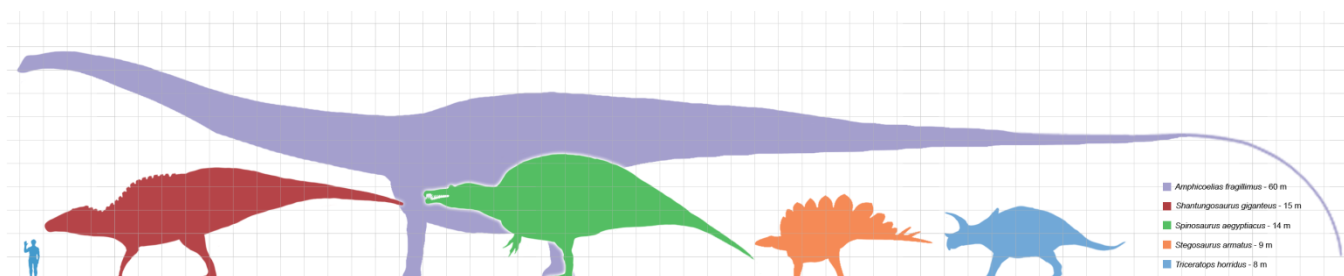
Ichthiozaurowy były spokrewnione z dinozaurami. Żyły one w wodzie, lecz musiały wypływać na powierzchnię, by zaczerpnąć powietrza. Miały płetwy i łapy przypominające wiosła. Nie składały jaj, lecz młode rodziły się żywe. Żywiły się rybami i ośmiornicami. Na ichthiozaurowy polowały na ogromne **plezjozaurowy**, które także żyły w wodzie, a przypominały wyglądem krokodyle.

*Pliozaur był gatunkiem z grupy plezjozaurów
fot. Dmitry Bogdanov*

*Ichthyozaur przypominał wyglądem delfina
fot. Nobu Tamura*

Porównanie wielkości dinozaurów i człowieka

fol. Matt Martyniuk

1. Prawda czy fałsz?

	P	F
Nazwa dinozaur pochodzi z łaciny i znaczy „straszliwa bestia”.		
Dinozaury żyły na Ziemi zanim pojawili się ludzie na naszej planecie.		
Dzięki odnalezionym skamieniałościom wiemy dużo o dinozaurach.		
Dinozaury były ssakami.		
Dinozaury składały jaja.		
Dinozaury wyginęły przez chorobę, która opanowała Ziemię.		

2. Wpisz nazwy przy odpowiednich zdaniach:

PLIOZAURY

TYRANOZAURY

ICHTIOZAURY

PTEROZAURY

BRACHIOZAURY

Mieszkały w morzu i były spokrewnione z dinozaurami

Ważyły tyle co 20 słoni i były roślinożerne

Umiały latać

Przypominały krokodyle i polowały na ichtiozaury

Były największymi znanymi nam drapieżnikami

3. Połącz wyrazy:

FORSKER

drapieżnik

FOSSILLER

mięso

AVTRYKK

naukowiec

KRYPDYR

polować

ROVDYR

skamieniałości

SVELGE

roślinożerca

KJØTT

odcisk

PLANTEETER

gad

JAKTE

połknąć

Literatura:

Cumulus 4. Natur og samfunnsfag, S. Bjørshol, S. Lie, W. Hoel Røine, T. V. Vedum; Aschehoug 2008

Encyklopedia polskiego ucznia, A. Górski (red.); Wydawnictwo Kluszczyński

Wikipedia